

گزارشی از دستورالعمل وزارت علوم درباره دانشجویان افغانستانی؛

به کشورتان بروید و درخواست ویزای دانشجویی کنید

بخش‌نامه‌های فضایی

نظر حقوق بین‌المللی پناهنده شمرده می‌شوند و از حقوق یک پناهنده بر اساس کنوانسیون‌های جهانی برخوردارند. سال‌هاست ایران پناهنده جدید نپذیرفته است. کسانی که در ایران صاحب کارت آمایش هستند، عموماً کسانی هستند که در اوایل دهه ۸۰ در سرشماری وزارت کشور شرکت کردند یا اینکه در ۲۰ سال اخیر از پدر و مادری صاحب کارت آمایش در ایران متولد شده‌اند. به عبارت دیگر، کسانی که در ایران مدرک اقامتی کارت آمایش دارند، سابقه حضور طولانی‌مدت در کشور را دارند. دارندگان کارت آمایش در بهره‌مندی از حقوق شهروندی محدودیت‌های زیادی دارند. برای مثال، آنها نمی‌توانند گواهی‌نامه رانندگی بگیرند مگر اینکه در خانواده‌شان عضو معلول داشته باشند یا آنها نمی‌توانند از شهر محل زندگی درج‌شده در کارت‌شان به جای دیگری سفر کنند مگر اینکه اداره اتباع وزارت کشور مجوز سفر از یک مسیر مشخص برایشان صادر کند. محرومیت از خدمات الکترونیک بانکی و کارت بانکی و سایر محدودیت‌ها هم وجود دارد.
باین‌حال، کسانی که کارت آمایش دارند به علت اطمینان از تمدید این کارت و قانونی‌یافتی‌مانند حضورشان در ایران، به آن اقبال دارند. کارت‌آمایشی‌ها پناهنده به شمار می‌روند و تحت نظارت کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان در ایران مدرک اقامتی‌شان تمدید می‌شود. سیاست رسمی ایران در قبال مهاجران به‌خصوص افغانستانی‌ها از سال ۱۳۷۰ به بعد سیاست بازگشت است. یکی از ابزارهای اجرای این سیاست، این بوده است که تا جای ممکن تعداد کارت‌آمایشی‌ها در ایران کم شود و این افراد با قبول تابعیت افغانستانی‌شان با ویزا در ایران حضور داشته باشند. کمک‌های مالی سازمان‌های بین‌المللی در

شوند. این الزام وزارت علوم هم در جهت سیاست مهاجرتی بازگشت است که بر آن است تا تعداد پناهندگان در ایران کاهش یابد و هم در راستای تحقق یکی از وظایف بزرگ این وزارتخانه در جذب دانشجویان بین‌المللی. جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مختلف جهان یکی از راه‌های بسیار مهم جذب درآمدهای ارزی و همچنین گسترش فرهنگ و زبان به شمار می‌رود. اهمیت این موضوع در برنامه‌ریزی‌های کلان کشور نیز درک شده و به همین خاطر وزارت علوم مکلف شده سالانه چندده هزار نفر دانشجوی بین‌المللی جذب کند. دانشجویان افغانستانی بزرگ‌ترین گروه دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران هستند. برخی از آنان از کشور افغانستان به ایران برای تحصیل می‌آیند، ولی تعداد درخورد توجهی از این دانشجویان از طریق کنکور سراسری جذب دانشگاه‌ها می‌شوند. در حقیقت دسته دوم دانشجویان بین‌المللی از کشور دیگری

مورد حضور پناهندگان در ایران، هیچ‌گاه به میزانی نبوده است که ایران برای حفظ وضعیت پناهندگی مهاجران افغانستانی مشتاق باشد. ایجاد محدودیت‌های جدی در زیست مهاجران کارت‌آمایشی از ابزارهای اجرای سیاست بازگشت بوده است. از طرف دیگر، شرایط کشور افغانستان هم تقریباً در چند دهه اخیر هیچ‌گاه برای بازگشت مهاجران مهیا نشده و شرایط این کشور روزبه‌روز وخیم‌تر شده است.

وزارت علوم وکارت آمایشی‌ها

در دهه‌های اخیر کارت‌آمایشی‌های زیادی در مدارس ایران تحصیل کردند، مانند ایرانی‌ها در کنکور شرکت کردند و در دانشگاه پذیرفته شدند. اما شرط وزارت علوم برای ثبت‌نام کارت‌آمایشی‌ها همیشه این بوده است که این افراد باید یک سفر به افغانستان بروند و در آنجا گذرنامه افغانستانی بگیرند و بعد با ویزای تحصیلی وارد ایران و در دانشگاه ثبت‌نام

از اینکه ایران روزگاری زیستگاه نئاندرتال‌ها بود، ما را بر آن داشت تا خلاصه‌ای از دو مطلب مرتبط با پاپو را ترجمه کنیم. بخش اول از آنچه خواهید خواند، بخش‌هایی است از زندگی‌نامه پاپو که الیزابت جوئر (مورخ علم) با تیتُر «سوانته پاپو: ارباب تاریکی دی‌ان‌ای باستانی» (تلمیحی به داستان ارباب حلقه‌ها که یکی از همکاران پاپو درباره او به کار برده) در وب‌سایت دانشگاه ییل منتشر کرد. این بخش، ما را با پیشینه پژوهش‌های دیرین‌ژنتیک و افراد تأثیرگذار در آن آشنا می‌کند. بخش دوم، چکیده‌ای است از مصاحبه کاردین با پاپو توسط کیت کانلی که تیتُر آن، نقل‌قولی است جالب توجه: «شاید زمان آن شده که دیدگاهمان را درباره نئاندرتال‌ها تغییر دهیم.»

پاپو در این مصاحبه، به پرسش‌های جالبی پاسخ داده؛ از جمله اینکه روزهایش پس از دریافت نوبل چگونه می‌گذرند، چه شد که مصرشناسی را رها کرد، چرا نام خانوادگی‌اش با پدرش متفاوت است و چه برنامه‌های برای آینده دارد؟

صدای پاپو، در تناقض آشکار با قدرت کاملاً بی‌رقیبی که در عرصه پژوهش‌های دی‌ان‌ای باستانی دارد، لطیف، آرامش‌بخش و آمیخته با لهجه غلیظ سوئدی است. اما او همیشه مانند امروز، متوثر محرک دیرین‌ژنتیک نبود. پس بگذارید به دهه ۱۹۸۰

و سرآغاز این رشته بازگردیم؛ زمانی که ایده بازنمایی دی‌ان‌ای از موجوداتی که دیرزمانی است مُرده‌اند، بیشتر در قلمرو داستان‌های علمی تخیلی می‌گنجید.

سال ۱۹۸۴ است. آلن ویلسون، استاد دانشگاه کالیفرنیا در برکلی و از پیشگامان زیست‌شناسی مولکولی و دگرگشتی است. او و همکارانش، به تازگی دی‌ان‌ای کوآکا -یکی از خویشاوندان منقرض‌شده گورخرمانند اسب از جنوب آفریقا- را توالی‌یابی کرده‌اند. مقدار دی‌ان‌ای اندک است اما با قدمت ۱۴۰ساله، شاهکاری واقعی به حساب می‌آید؛ چراکه اولین بار است دی‌ان‌ای از موجودی قدیمی و منقرض‌شده استخراج می‌شود. آنها مقاله‌ای را درباره کشفیات نوین خود در نیچر ثبت می‌کنند. در اثنای انتظار برای انتشار مقاله، به امید یافتن راهی جدید برای مطالعه تاریخ دگرگشت، در جست‌وجوی حمایت مالی بیشترند و درخواست کمک‌هزینه خود را برای بنیاد ملی علوم آمریکا می‌نویسند تا به جست‌وجوی دی‌ان‌ای ماموت‌ها. موأ [نوعی شترمرغ‌سان منقرض‌شده در نیوزیلند]، حشرات حفظ‌شده در کهربا با… و پیردازند. پروبوزال آنها در نوع خود اولین است. اگر حمایت مالی شوند، منجر به پایه‌گذاری رشته دیرین‌شناسی مولکولی خواهد شد؛ اما درخواستشان رد می‌شود. یکی از داوران می‌گوید: «متقاعد نشده‌ام که انتخاب این موجودات، نمایانگر کارایی جهانی فناوری دی‌ان‌ای نوژنتیک در مطالعات سیستماتیک دگرگشت باشد. به‌رحال، زمانی دانش رایج این بود که زمین مسطح است و ماه از پتیر تازه ساخته شده». دیگری، با شک‌گرایی مشابهی می‌نویسد: «احتمالاً رایش‌شرط مناسبی نمی‌داند و حاضر نیستم به یک گوی کریستالی چشم‌خوشم. روشن است که جست‌وجوی دی‌ان‌ای سنگوارهای، ارزش آزمون‌د عذاب‌کشیدن را دارد؛ به‌ویژه اگر پژوهشگری برجسته چون ویلسون مشتاق است زیر بار رنج آن برود». سوومین داور، بسیار بدبین‌تر است: «کشف و استخراج دی‌ان‌ای از گونه‌های سنگواره‌شده، بسیار جذاب و از نظر فنی، شاهکاری است دشوار در بیوشیمی اما بی‌شک برایم مهم است که چگونه این ریاضیات، دیدمان را نسبت به مسائل عمده دگرگشتی وسعت خواهد داد».

پاپو وارد ماجرای می‌شود. سال ۱۹۸۴ است و او دانشجوی تحصیلات تکمیلی در دانشگاه اویسالاای سوئد. دکترای خود را در زیست‌شناسی مولکولی دنبال می‌کند اما در اوقات فراغتش، آزمایش‌هایی بس عجیب را پییش می‌برد. پاپو می‌خواهد از مومیایی‌های مصر باستان، دی‌ان‌ای استخراج کند. او قطعه کوچکی جگر را که از فروشگاه خریده، در دستگاه اوون (فر) آزمایشگاه قرار داده و بعد تا دماهای بسیار بالا به آن حرارت می‌دهد. بوی آن نفرت‌انگیز است. می‌ترسد سرپرستش به کار او بی‌بردد؛ اما موفق می‌شود دی‌ان‌ای را استخراج و این مرتبه در نشریه علوم باستان‌شناسی ثبت می‌کند؛ دادن آب بافت حین روند مومیایی‌کردن، ممکن است منجر به حفظ‌شدن مواد ژنتیکی شود. از جگر به نمونه‌های حقیقی مومیایی روی می‌آورد. به هیچ وجه کار آسانی نیست اما در نهایت، ظاهراً موفق می‌شود از بقایای متعدد مومیایی که نزدیک به دو هزار سال قدمت دارند، دی‌ان‌ای استخراج کند. نتایج کار را در آلمان شرقی منتشر می‌کند. احتمالاً به دلیل تعداد ایین مخاطبان ژورنال، مطلقاً هیچ سروصدایی به پا نمی‌شود. مقاله را بار دیگر و بار دیگر در این مرتبه در نشریه علوم باستان‌شناسی ثبت می‌کند؛ اما معلوم می‌شود روند دآوری کند پیش می‌رود. پاپو در همین زمان، گزارش بازیابی دی‌ان‌ای کوآکا را در نیچر می‌خواند. بلافاصله، سوومین و آخرین مقاله را می‌نویسد و برای نیچر می‌فرستد.

هیجان‌زده و مضطرب، نسخه‌ای از مقاله‌اش را برای ویلسون ارسال می‌کند. ویلسون، صادقانه و تا حدی طنزآمیز، او را -که هنوز دکترای نکرفته بود- با یک استاد اشتباه می‌گیرد و در پاسخش می‌پرسد آیا می‌تواند یک سال در آزمایشگاه پاپو به پژوهش بر دی‌ان‌ای باستانی مشغول شود؟ پاپو در پاسخ، شرایطش را شرح داده و درخواست می‌کند در عوض، او پس از فارغ‌التحصیلی، در برکلی به ویلسون بپیوندد. پاپو در ۱۹۹۰، آزمایشگاه خودش را در دانشگاه مونخج بریا می‌کند و بعدتر، مدیر بخش ژنتیک دگرگشتی در مؤسسه انسان‌شناسی دگرگشتی ماکس پلانک در لایپزیگ می‌شود. در این سال‌ها، او و آزمایشگاهش (در کنار آزمایشگاه‌های دیگر) مبلغان دوآلته پژوهش بر دی‌ان‌ای باستانی شدند و در مقام ناظر، استانداردها، مقیاس، وسعت و شتاب این عرصه به‌سرعت رو به رشد و جنون‌آفرین در رسانه‌ها

به ایران نمی‌آیند؛ حتی خیلی از آنها متولد و بزرگ‌شده ایران هستند و طبق قوانین تابعیت ایران می‌توانند ایرانی شمرده شوند. اکثرشان مدرک اقامت کارت آمایش دارند، اما برای دانشجوی بین‌المللی‌شدن آنها باید گذرنامه غیرایرانی داشته باشند.

طالبان و عدم صدور گذرنامه جدید

مشکل کارت‌آمایشی‌ها و دانشجویان افغانستانی که در یکی، دو سال اخیر از طریق کنکور وارد دانشگاه‌های ایران شده‌اند، این است که در کشور افغانستان گروهی به حاکمیت رسیده‌اند که هنوز توسط هیچ کشوری در جهان به رسمیت شناخته نشده‌اند. از وقتی حکومت افغانستان سقوط کرده است، سفارتخانه‌های افغانستان در کشورهای مختلف جهان اقدام به صدور گذرنامه جدید نکرده‌اند. بنابراین برای دارندگان کارت آمایش امکان تحویل مدرک اقامتی فعلی و تبدیل وضعیت وجود نداشته است. مسئولان ایران برای رفع این مشکل چندین بار با مقامات طالبان رایزنی کرده‌اند و نشست‌هایی هم در چند ماه اخیر برگزار شده، اما این نشست‌ها هیچ ثمره‌ای نداشته است. نه‌تنها مهاجران حاضر در ایران از دریافت گذرنامه محروم هستند، بلکه خیلی از اتباع افغانستانی حاضر در کشور افغانستان نیز امکان دریافت گذرنامه ندارند. بخشی از مهاجرت‌های غیرقانونی افغانستانی‌ها در یک سال اخیر به ایران به این دلیل بوده که آنها اصلاً امکان ورود به صورت قانونی و با گذرنامه را نداشته‌اند. معصومه بارها به سفارت افغانستان در خیابان پاکستان رفته و پرسیده است که آیا امکان تبدیل وضعیت وجود دارد؟ جواب همیشگی «نه» بوده است. حال در این میان مدیرکل امور دانشجویان بین‌المللی وزارت علوم بدون توجه به واقعیت‌های موجود، بخش‌نامه‌ای صادر کرده و به دانشگاه‌ها دستور داده است که دیگر کارت‌آمایشی‌ها را ثبت‌نام نکنند. نکته شایان توجه این است که طبق قوانین وزارت علوم، دانشجویان افغانستانی حتی در دوره‌های روزانه دانشگاه‌های دولتی موظف به پرداخت شهریه هستند. وقتی هزینه‌های تحصیل توسط خود این دانشجویان در حال پرداخت است، صدور چنین بخش‌نامه‌هایی جز محروم‌کردن سیستماتیک افراد از تحصیل و رشد و افزایش فضای نومیدی در جامعه کارکرد دیگری ندارد.

را تنظیم کردند. پاپو، خود، این مسئولیت را برعهده گرفت تا نگرانی همیشگی نسبت به الودگی‌ها و نیاز به اثبات اعتبار دی‌ان‌ای باستانی را گوشزد کند؛ به‌ویژه در پرتو مجموعه مقالات عجیبی درباره استخراج دی‌ان‌ای چندین میلیون ساله از حشرات کهربا تا استخوان دایناسور، او با دفاع از معیارهایش و گاه با نشان‌دادن شواهدی مبنی بر اینکه نتایج دیگران آشکاراً ماحصل آلودگی است، به این رشته سامان بخشید. پاپو با پیروی سختگیرانه از معیارهای اعتبارسنجی و جاگردن آگاهانه کار خود از آنچه در این رشته، کم‌اعتبارتر می‌دانست، رویکردی محافظه‌کارانه را ارتقا داد که از آن زمان تاکنون، چگونگی تأثیرگذاری پاپو، دانشجویانش و همکارانش بر مسیر این رشته را شکل داده است.

اسکلت مایل به خاکستری یک نئاندرتال، مانند یک دربان، جلوی در دفتر سوانته پاپو ایستاده تا ملاقات‌کنندگانی را چک کند که تعدادشان از زمان اعلام خبر دریافت

جایزه نوبل، رشد قابل‌توجهی داشته است.

ژنتیک‌دان سوئدنی، هنوز از شوک انتخاب‌شدن به‌عنوان برنده نوبل فیزیولوژی یا پزشکی در ماه اکتبر، کجج است. پیام‌های تبریک دوستان و همکاران را می‌توان روی میزش دید. این یکی از معدود مصاحبه‌های اوست و حین نوشیدن قهوه با کلوچه، اذعان می‌کند: «صادقانه بگویم، تمام توجهی که به من جلب شده، برایم بار سنگینی است اما باری خوشایند؛ باری که می‌دانم نمی‌توانم درباره‌اش انتظار دلسوزی زیادی داشته باشم.»

آنچه به پاپو اعتبار می‌بخشد، بازنویسی داستان بشریت به‌واسطه موفقیت در کاری است که زمانی ناممکن تصور می‌شد؛ توالی‌یابی ژنوم نئاندرتال‌ها با استخراج دی‌ان‌ای باستانی. او بذر رشته علمی دیرین‌ژنتیک را کاشت و با کشف یک گونه انسان‌ریخت که پیش از آن ناشناخته بود- دنیسوا- درکمان از گذشته را زیر و رو کرد. او همچنین نشان داد -۷۰ هزار سال پیش، میان نئاندرتال‌ها و انسان هوشمند، انتقال ژن رخ داده است که «یعنی نئاندرتال‌ها واقعاً منقرض نشده‌اند. آنها درون ما هستند.» او می‌گوید علاقه‌مندی‌اش از چیزی شبیه یک سرگرمی آغاز شد. «وقتی بچه بودم می‌خوانستم باستان‌شناس و مصرشناس باشم. در سوئد زندگی می‌کردم و در جنگل‌های آنجا، کندوکاوهای مخفیانه و پنهانی انجام می‌دادم.» سفر او با مادرش به مصر بسیار تعیین‌کننده بود. اما هنگامی که تحصیل در مصرشناسی را آغاز کرد، مشخص شد «دیدگاهم نسبت به آن، بیش از حد رمانتیک بوده است.» بنابراین به پزشکی روی آورد و بعدها دکترایش را در زیست‌شناسی مولکولی پی گرفت.

در وای داستان موفقیت علمی او اما جالش شخصی قابل‌توجهی وجود داشت. «پدرم دو خانواده داشت. ما مخفی بودیم و آن یکی رسمی. سر و کله پدرم شبیه‌ها پیدا می‌شد، بسا من و مادرم قهوه با ناهاری می‌خورد و دوباره غیبتش می‌زد.» پاپو می‌گوید مادرش کارین که در ۲۰۱۳ درگذشت، اگر زنده بود، از جایزه او «احساس وجد و غرور» می‌کرد. کارین که در ۱۹۴۴، از جمله شوروی ریکخته و از استوتنی به سوئد آمده بود، به محدودیت‌های زبانی و مالی آشوری آمد و شیمی‌دان شد. به گفته پاپو، این واقعیت که پدرش -سوئنه بریسترم- بیوشیمی‌دان و خود، برنده جایزه نوبل (آن‌هم فیزیولوژی یا پزشکی) برای فعالیتش در زمینه پروستگولندین‌ها بود، تأثیر چندانی بر مسیر علمی او نداشت. «فقط در این حد که مادرم سر کارش با او آشنا شده بود. بیشتر، شیفکی مادرم به علم بود که به من رسید. او کنجکاوی‌ام را به‌شدت تشویق می‌کرد و وقتی از پزشکی به علوم طبیعی روی آوردم، حمایت کرد. اثرگذاری او، بسیار عظیم‌تر بود.»وقتی پدر پاپو جایزه‌اش را در مراسم دریافت می‌کرد، او در اویسالا دانشجوی دکترا بود و مراسم را از تلویزیون دنبال کرد.

«تام خانوادگی‌ام با او فرق داشت و تنها عده کمی بودند که می‌دانستند اصلاً به هم ربطی داریم.» اینکه باید پدر مشهورش را از همکارانش مخفی نگه می‌داشت، خیلی برایش دردناک نبود «بلکه مسئله، پسر رسمی پدرم بود که چیزی درباره ما وجود نداشت.» بریسترم در ۲۰۰۵ درگذشت و «تازه آن وقت بود که برادر ناتنی‌ام از نمودن من مطلع شد. خوشبختانه با مسئله کنار آمد و همه چیز خوب است.» پاپو می‌گوید قدرتمندترین نیرویی که هدایتش می‌کند، کنجکاوی اوست و پژوهش‌هایش را با یک باستان‌شناس مقایسه می‌کند: «تنها بسا این تفاوت که ما در ژنوم‌ها کاوش می‌کنیم.»

پاپو کشف شوک‌آوری کرد؛ افرادی که واریانت کروموزومی خاصی را از نئاندرتال‌ها به ارث برده‌اند، اگر به کووید آلوده شوند، دو برابر بیشتر با احتمال مرگ مواجه‌اند. او می‌گوید: «براساس آمار رسمی مرگ‌ومیر ویروس کرونا و فراوانی واریانت خطرآفرین، می‌توانیم تخمین بزنیم می‌تواند یک سال در آزمایشگاه پاپو به بیشتر در اثر ویروس کروناست.» واریانتی که عموماً در جنوب آسیا یافت می‌شود. پروژه‌های مفصل دیگری را نیز پیش برده که از استعداد ابتلا به HIV تا تیرزنده‌های پروژسترون و اثرشان بر تولد نوزادان نارس و مسقط جنین را دربرمی‌گیرند.دانشمند ۶۷ساله خاطر نشان می‌کند: «امروزه سه ژنوم نئاندرتال با کیفیت بالا در دسترس‌اند و می‌توانم به شما بگویم موارد بیشتری در راه‌اند» و می‌افزاید فعلاً برنامه‌هایش را برای بازژنتیکی می‌چیند.

♦ دانشجوی کارشناسی ارشد باستان‌شناسی پیش از تاریخ، دانشگاه شهید بهشتی

سوانته پاپو؛ بنیان‌گذار دیرین‌ژنتیک و برنده جایزه نوبل

علی قنبری *

در سال گذشته میلادی، خبری از سوی بنیاد نوبل اعلام شد که هم شگفتی بسیاری در جامعه علمی پدید آورد و هم موجب غرور و شادمانی در میان بسیاری از انسان‌شناسان سراسر دنیا شد؛ خبری که البته متأسفانه به دلیل شرایط اجتماعی

آگهی فقدان مدرک تحصیلی

مدرک فارغ التحصیلی اینجناب نستون رضائی فرزند حمیدرضا به شماره شناسنامه ۰۳۸۵۳۱-۰۵۵۰۳ صادره از خمین در مقطع کارشناسی رشته مهندس مکانیک -مکانیک در حرارت و سیالات به شماره۱۱۲۸۶۹، تاریخ صدور۲۹/۰۸/۱۳۹۸ از دانشکده مهندسی مکانیک دانشگاه گیلان مفقود گردیده و فاقد اعتبار می‌باشد. از یابنده تقاضا می شود اصل مدرک را به دانشگاه گیلان به نشانی گیلان، رشت ، جاده تهران، دانشگاه گیلان ارسال نماید.

کارت خودروام‌وی امX33S رنگ سفید روغنی مدل ۱۳۹۶ به شماره پلاک ایران ۱۱ - ۷۳۵ ط ۳۸ و شماره موتورMVM484FBDH011653 و شماره شاسی NATGBAYL4H1012078 به نام جواد نوبهار مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط می باشد.
برگ سبز خودروپژو۶۰۲۰ رنگ سفید روغنی مدل ۱۳۸۸ به شماره پلاک ایران ۱۰- ۲۴۲ ۵۱ و شماره موتور۰۶۴۸۳۵۱۴۱۸۸۰ و شماره شاسی NAAP03ED2AJ098790 آقای رضا جمالی به شماره ملی ۰۰۱۱۷۱۶۵۷۶ مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط می باشد.

م الف ۱۵۹۴۷
سرپرست واحد ثبتی حوزه ثبت ملک رودکی تهران